

ומתרצינן: אלא, אמר רבא: בכלום מדובר בשוחטין!

"הכל שוחטין" — שהוא נשנה פעמיים, במשנה שבתחילת הפרק ובמשנתנו: חדא מהם לאתויי בותי, וחדא לאתויי ישראל מומר שהם כשרים לשחוט וכדעת אביי ורב אשי לעיל [ג א].

"לעולם שוחטין" כך פירושו: לעולם שוחטין בין ביום בין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה [נחבאר לעיל יג ב].

"בכל שוחטין" פירושו: בכל שוחטין, בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה.

שנינו במשנה: חוץ ממגל קציר והמגירה.

אבוה דשמואל פגם ושדר, פגם ושדר, עשה בסכין פגימות שונות, ושלח את הסכין לארץ ישראל לשאול איזו מהפגימות כשרות ואיזו פסולות, וכך עשה מספר פעמים.

שלחו ליה: סימן זה יהא בידך לדעת איזו פגימה פוסלת, שהרי כמגירה שנינו במשנה. שאין הסכין נפסלת אלא אם פגימותיה הן כמגירה, דהיינו שהפגימה היא בעלת שני חודים משני קצותיה על ידי שהיא יורדת בשיפוע לעומק הסכין ועולה בחזרה בשיפוע ובראש כל שיפוע ישנו חוד.

תנו רבנן: סכין שיש בה פגימות הרבה ז-ב ואפילו אם הפגימות הן מהסוג שנקרא

ואיבעית אימא: לעולם הספק אם מותר לאכול בשר נחירה הוא בשבע שנים שכבשו. ולא קשיא שהרי אפילו דבר טמא היה מותר אז? דכי אשתרי להו באכילה באותן שנים, דוקא שלל של עובדי כוכבים שמצאו בערים שכבשו אותם, אבל דבר איסור דידהו, של ישראל עצמם, לא אישתרי. ועל כן יש להסתפק בבשר נחירה אם הוא אסור אם לאו.

ומסקינן: תיקו!

אמר רבה: שנית, פירשת בסוגיא דלעיל את מה שנאמר במשנה "הכל שוחטין ולעולם שוחטין". אבל "בכל שוחטין" האמור במשנה מאי משנית ליה, מה פירושו?

ובי תימא כך פירושו: "בכל שוחטין" בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה. אי אפשר לומר כן. דהא דומיא דהנך קטני. שה"בכל שוחטין" צריך שיהא דומה ל"הכל שוחטין ולעולם שוחטין", דהיינו שכולם יהיו באופן אחד, או שבכולם מדובר בדבר ששוחטין עמו, או שמדובר בדבר שהוא הנשחט. אי הנך ד"הכל שוחטין ולעולם שוחטין" בשוחטין — האי ד"בכל שוחטין" נמי בשוחטין איירי. ואי הנך בנשחטין, האי נמי בנשחטין. ולפי מה שאמרנו אין כולם שוים. שהרי "הכל שוחטין" בא לרבות עוף שהוא דבר הנשחט ו"לעולם שוחטין" אף הוא בא לרבות דבר הנשחט דהיינו בשר תאוה או בשר נחירה, ואילו "בכל שוחטין" בא לרבות צור וזכוכית שהוא דבר ששוחטין עמו!?

יאכל את הצבי ואת האיל.

בהמת חולין, לא תהיו חייבים לאכלם בטהרה דוקא כפי שאתם נוהגים בקדשים, אלא כאשר

דמורשא קמא, החדוד הראשון שבקצה הפגימה, מחליש, חותך את העור והבשר בתחילה, ומורשא בתרא, החדוד השני, בזע, קורע אחר כך את הסימנים שבצואר הבהמה. אם כן, גם אם היתה פגומה מרוח אחת נמי תיפסל הסכין, משום דחורפא דפכינא, החלק החד והבלתי פגום מהסכין, מחליש תחילה את העור והבשר, ומורשא בזע, החדוד הבודד של הפגימה מגיע אחר כך לסימנים, וקורע אותם?

ומתריצין: זה שאנו מכשירים ב"מרוח אחת", הוא דוקא באופן דקאי ארישא דפכינא. שהפגימה נמצאת מיד בתחילת הסכין, והיא חותכת רק את העור והבשר, ואילו הסימנים נחתכים על ידי יתר הסכין שהוא חלק.

ומקשינן: סוף סוף תיפסל השחיטה גם ב"מרוח אחת", דכי אזלא מחלשא, בהולכת הסכין על הצואר היא חותכת העור והבשר, וכי אתא בזע, ואחר כך בהבאתו חזרה של הסכין על הצואר יפגע שוב החדוד הבודד של הפגימה בסימנים, ויקרע אותם?

ומתריצין: כגון שהוליד ולא הביא, ששחט על ידי הולכת הסכין בלבד! כך שהפגימה אינה עוברת על הצואר יותר מפעם אחת. (128)

"מסוכסכת", שאילו היתה רק פגימה אחת כזו היתה הסכין כשרה, הרי אם הן שתיים תידון הסכין כמגירה, כאילו הפגימות הן מהסוג הפוסל את הסכין אפילו בפגימה אחת ולהלן יתבארו הדברים.

וסכין שאין בה אלא פגימה אחת הרי אם הפגימה הזאת "אוגרת" הרי הסכין פסולה, ואם היא מסוכסכת הסכין כשרה

ודנה הגמרא: היכי דמיא "אוגרת" היכי דמיא "מסוכסכת"? האיך היא צורת פגימות אלו?

ומשנינן: אמר רבי אליעזר: "אוגרת" היא פגימה שיש לה שני חודים משתי רוחות בשני קצות הפגימה [ולשון "אוגרת" הוא משום שהפגימה אוגרת לתוכה את הצפורן שעוברת על הסכין כדי לבדוק אותה, בין שני חודיה].

"מסוכסכת" היא פגימה שיש לה חוד אחד בלבד מרוח אחת של הפגימה ובקצה השני הוחלקה הפגימה במשחזת ואין שם חוד [ו"מסוכסכת" מלשון "סכסוך" שעל ידי הפגימה הסכין נתקלת בבשר].

ומקשינן: מאי שנא פגומה משתי רוחות שאנו אומרים שהסכין פסולה משום

פגימות כאלה הרי שוב יש לומר כקושית הגמרא, שהפגימה הראשונה מחלישה והשניה קורעת את הסימנים.

וזה ביאור הברייתא דלעיל "סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה", שאפילו אם הפגימות הן מהסוג של "מסוכסכת", הן פוסלות את הסכין כשהן יותר מאחת, כאמור.

128. כללו של דבר: הדין הזה שהפגימה "מסוכסכת" אינה פוסלת את הסכין, נאמר רק אם נתמלאו שני תנאים א. שהפגימה תהיה בראש הסכין ב. שישחוט בהולכה בלבד בלא הבאה.

בנוסף לזה צריך גם שלא יהיה בסכין יותר מפגימה אחת "מסוכסכת" שאם יהיו בה שתי

אמר ליה רב אשי: מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן! מי יתן לנו מהבשר שנשחט בסכין זו ונאכל אותו, כלומר שהסכין כשרה לכתחילה.

אמר רב חפרא: מנין לבדיקת סכין כדי לראות אם אין בה פגימה, שחייבים בה מן התורה? שנאמר אצל שאול שאמר "ושחטתם בזה ואכלתם". ולשון "בזה" משמע שישחטו בסכין שהוא בדק להם.

ומקשינן: למה לן קרא לבדיקת סכין? פשיטא! כיון דכי נקב אם יש פגם בסכין ועל ידי כן היא מנקבת את הושט, טריפה היא, אם כן בעיא בדיקה?

ומתריצין: לחכם קאמרינן, שחייבים לתת לחכם לבדוק את הסכין, זה אנו צריכים ללמוד מהמקרא, שמצינו ששאל בדק הסכין.

ומקשינן: והאמר רבי יוחנן, לא אמרו חכמים שצריך להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם, ואינו חיוב מן התורה כדי שנלמדנו מהקרא?

ומתריצין: אכן מדרבנן הוא, וקרא שילפינן מיניה שיש להראות הסכין לחכם, אסמכתא בעלמא הוא.

במערבא בדקו לה לסכין בשימשא. מסתכלים על חוד הסכין ממול השמש לראות היטיב אם אין בה פגימה. (129) בנהרדעא בדקו לה במיא, היו מוליכים הסכין על המים כשהלהב כלפי מטה ונוגע קלות במים ואם יש פגימה נראה כאילו הוא

אמר רבא: ג' מדות בסכין. שלשה סוגי פגימות יתכנו בסכין:

א. אונגרת, לא ישחוט בסכין בעל פגימה זו. ואם שחט, שחיטתו פסולה.

ב. מסוכסכת, לא ישחוט בה לכתחילה, שמא יעשה הולכה והבאה בסכין ואז תיפסל השחיטה כאמור לעיל. ואם שחט, שחיטתו כשרה.

ג. עולה ויורד בסכין, דהיינו שהיתה פגימה גדולה בסכין והחליק את שני חודי הפגימה במשחזת ונעשה אותו מקום נמוך יותר ועל ידי כן נראה להב הסכין כיוורד ועולה, שוחט בה לכתחילה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נחמיה לרב אשי: אמרת לן משמיה דרבא, מסוכסכת פסולה.

והא תניא: מסוכסכת כשרה?

ומתריצין: לא קשיא.

כאן, מה שאמר רבא דפסולה, שהוליד והביא את הסכין, שעל ידי כן נפסלת השחיטה כאמור לעיל, כאן, ברייתא דקתני כשרה כשהוליד ולא הביא.

אמר ליה רב אחא בריה דרב אייא לרב אשי: דמיא לסאסאה, סכין שאינה חלקה לגמרי אבל אין בה פגימה ממש כמו השיער שבראש השבלים שיש בו פגימות קלות, מאי? האם כשרה הסכין?

עושה חריץ במים בדרך הליכתו. (130)

רב ששת בדיק לה בריש לישניה. מעביר את הסכין על קצה לשונו להרגיש אם יש בה פגימה.

רב אחא בר יעקב בדיק לה בחוט השערה שהיה מעביר על הסכין ומרגיש אם היא מתעכבת בפגימה.

בסורא אמרי, בישראל אכלה, הסכין של השחיטה נועדה לחיתוך בשר של הסימנים, בישראל לבדקה, על כן יש לבדוק אותה על הבשר של הלשון או של האצבע, שהיא הבדיקה הנכונה. שאם הוא מרגיש שהבשר נתקל בפגימה כך יתקל בה הבשר של הסימנים והשחיטה נפסלת בכך. אבל אם יבדוק על דבר אחר הרי שהבדיקה לא תהיה נכונה שאם הוא קשה יותר מהבשר אז הוא יעבור על הפגימה מבלי שיורגש. וכן אם יהיה רך יותר מהבשר הרי שגם פגימה קלה תורגש עליו ואף על פי שפגימה כזאת אינה פוסלת עדיין את השחיטה.

אמר רב פפא: סכין צריכא בדיקה אבישראל ואטופרא, על בשר האצבע ועל הצפורן, (131) ואתלתא רוחתא. בודק הסכין בשלש צדדיה דהיינו באמצע החוד ובשני צידי החוד שגם אם הפגימה היא בצד הסכין היא קורעת את הסימן.

אמר ליה רבינא לרב אשי, אמר לן רב סמא

ברה דרב משרשיא משמך, דאמרת ליה משמיה דרבא, צריכא בדיקה אבישראל, ואטופרא, ואתלתא רוחתא.

אמר ליה רב אשי לרבינא: אבישראל ואטופרא אמרי, ואתלתא רוחתא לא אמרי.

איכא דאמרי, כך אמר רב אשי: אבישראל ואטופרא ואתלתא רוחתא אמרי. אבל משמיה דרבא לא אמרי, אלא מעצמי אמרתי כן.

רבינא ורב אחא בריה דרבא הוו יתבי קמיה דרב אשי. איתו סכין לקמיה דרב אשי לבדקה, אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא: בידקא! בודק את הסכין הזאת, בדיקה רב אחא אטופרא ואבישראל ואתלתא רוחתא.

אמר ליה רב אשי: יישר! יפה עשית. וכן אמר רב כהנא שכך צריך לבדוק.

רב ימר אמר: אטופרא ואבישראל צריכא. אבל אתלתא רוחתא לא צריכא! שגם אם יש פגימה בצידי הסכין אינה פוסלת, לפי שחוד הסכין חותך ראשונה את הסימן ומיד הוא מתרחב וצידי הסכין אינם נוגעים בו.

וראיה לדבר: מי לא אמר רבי זירא אמר שמואל, ליבן סכין באש ושחט בה שחיטתו כשרה, ולא אומרים שחום הסכין שורף את הסימנים ונטרפה לפני החיתוך של הסכין,

בקצה העליון ואם יש פגימה רואים שהמים נעצרים בתוכה.

131. לפי האמור לעיל הרי שהבדיקה על הבשר היא מחמת הושט שדומה ברכתו לבשר ועל

ניכר הדבר על הצל לפי שהשמש נכנסת דרך הפגימה ופוגמת את הצל.

130. פירוש אחר — מחזיק את הסכין בשיפוע כשהלהב כלפי מעלה ומטיף עליה טפת מים

פגימתה שוה לכל אלו.

ואידך, האמורא הראשון שלא מנה פגימת סכין, משום שבחולין לא קא מיירי.

ובולן, שיעור פגימתן הוא כדי פגימת המזבח שהמזבח שנפגם אחד מאבניו פסול הוא להקריב עליו.

וכמה שיעור פגימת המזבח? י"א-א

כדי שתחגור בה צפורן. שאם יעבירו את הצפורן על האבן היא תתעכב על ידי הפגימה.

מיתיבי מהא דתניא: כמה פגימת המזבח?
רבי שמעון בן יוחאי אומר: טפה, רבי אלעזר בן יעקב אומר: כזית.

וקשיא לרבי שמעון בן לקיש, האומר שהשיעור הוא בכדי שתחגור בה צפורן, שהוא קטן מכזית וטפח?

ומתרצינן: לא קשיא. הא דברייתא בסידא שנפגם המזבח במקום הסיד [שהמזבח היה בנוי מתערובת של סיד ואבנים ושאר חמרים]. הא דתחגור בה הצפורן כאבנא שנפגם אבן במזבח, שנפסל בפגימה כל שהיא, דכתיב "אבנים שלמות".

אמר רב הונא: האי טבחה השוחט דלא פרי שלא הראה סכניא קמי חכם כדי שיבדקנו משמתינן ליה.

ורבא אומר: מעברינן ליה. מעבירים אותו מאומנותו שלא ימכור בשר עוד ומכריזינן

לפי שחידודה קודם לליבוניה! הסכין מקדימה לחתוך לפני שהחום יגרום לכזית הסימנים.

ומסיק רב יימר: **וקשיא לן, האיכא צדדין** של הסכין הנוגעים בשני חלקי הסימן החתוך, לפני גמר השחיטה, ונעשית טריפה בכך שהרי הם שורפים ומנקבים את הסימנים?

ואמרינן, בית השחיטה מרווח רוח, מתרחב הוא מיד עם חיתוכו על ידי חוד הסכין וצידי הסכין כלל אינם נוגעים בסימנים.

הבא נמי אין צורך לבדיקת צידי הסכין, כיון דבית השחיטה מרווח רוח. וכאמור לעיל.

אמר רב הונא בר קטינא אמר רבי שמעון בן לקיש: שלש פגימות הן! שלשה דברים יש שבהן הפגימה פוסלת ושעור הפגימה שוה בשלשתם.

א. פגימת עצם בקרבן פסח שאם עשה פגימה בעצם עבר על הלאו של "עצם לא תשברו בו".

ב. פגימת אוזן בככור שעל ידי הפגימה נעשה הככור בעל מום ואפשר לשחוט אותו מחוץ למקדש.

ג. פגימת מום בקדשים בקרבנות שהן נקבות שנעשים בעלי מום על ידי פגימה באיברים שאין הפגימה ניכרת בהן ונפסלים על ידי כן מהקרבה. (132)

ורב חסדא אומר: אף פגימת סכין שיעור

132. עיין רש"י למה לא נכללו בכור וקדשים בכלל אחד.

הצפורן מחמת הקנה שדומה לו שהוא יותר קשה — תוס'.